

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економіки, права та управління бізнесом

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

_____ (підпис)

«___» _____ 2018 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
за магістерською програмою професійного спрямування
«Економіка, планування та управління бізнесом»

на тему: «Шляхи підвищення конкурентоспроможності підприємства
(на прикладі ПП «РА-КУРС ПЛЮС»)»

Виконавець:

студентка факультету економіки та
управління підприємництвом
Юрескул Юлія Олександрівна -

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., старший викладач
Однолько Вікторія Олександрівна -

/підпис/

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ	
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	6
1.1. Сутність поняття конкуренції і конкурентоспроможності підприємства.....	6
1.2. Методи оцінки конкурентоспроможності підприємства.....	16
1.3. Фактори конкурентоспроможності підприємства.....	26
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	
ПП «РА-КУРС ПЛЮС»	35
2.1. Загальна характеристика підприємства.....	35
2.2. Аналіз фінансового стану приватного підприємства «РА-КУРС ПЛЮС».....	41
2.3. Оцінка рівня та резервів підвищення конкурентоспроможності підприємства.....	54
РОЗДІЛ 3. ЕКОНОМІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ШЛЯХІВ	
ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПП «РА-КУРС ПЛЮС»	
3.1. Дилерська діяльність, як напрямок підвищення конкурентоспроможності	66
3.2. Економічне обґрунтування розширення послуг приватного підприємства «РА-КУРС ПЛЮС».....	71
ВИСНОВКИ	93
Список використаних джерел	97
Додатки	103

ВСТУП

Актуальність теми. Функціонування підприємства відбувається в умовах постійної конкуренції, що вимагає підвищеної уваги до оцінювання власної конкурентоспроможності та управління нею. Конкурентоспроможність підприємства слід розглядати як результат ефективного формування та використання ресурсного забезпечення, а саме конкурентних переваг. Попри ресурсне забезпечення конкурентоспроможність підприємства обґрунтовує стан інвестиційного, маркетингового, логістичного, інноваційного, соціального розвитку та підтверджує необхідність постійного моделювання його стратегічних засад. Відтак потенціал конкурентоспроможності підприємства залежить від методів та технології формування і забезпечення конкурентних переваг, а особливо від управління виробництвом та реалізацією продукції.

Досягнення конкурентоспроможного стану на ринку є основним завданням підприємства, оскільки це засвідчує зростання обсягу реалізації продукції, послуг, зменшення непродуктивних витрат та підвищення ефективності здійснених витрат, сформованість інтелектуально-кадрового потенціалу, високу інвестиційно-інноваційну активність та фінансову стійкість. Тому бути конкурентоспроможним для підприємства означає функціонувати на ринку, отримувати прибуток, виконувати фіскально-соціальні функції перед державою.

Досвід останніх років засвідчив, що не всі вітчизняні підприємства придатні до ведення ефективної конкурентної боротьби на ринку. Навіть наявність конкурентоспроможної продукції, послуг не дозволяє багатьом з них реалізовувати ці переваги внаслідок відсутності практики використання всього комплексу заходів. В такій ситуації для кожного підприємства стає необхідним аналіз конкурентоспроможності і розробка дієвих засобів щодо її підвищення. У зв'язку з цим, дану роботу, присвячену розгляду кола питань, що торкаються конкурентоспроможності підприємства, яке займається наданням електромонтажних послуг, можна вважати актуальною на сьогоднішній день.

При досить широкій вивченості теоретичних та практичних основ конкурентоспроможності, питання забезпечення конкурентоспроможності електромонтажного підприємства не отримало поки ще належного висвітлення в наявній на сьогоднішній день літературі. В даній роботі проаналізована конкурентоспроможність реального підприємства, розроблені рекомендації по її підвищенню.

Серед великого різноманіття наукових робіт з проблематики конкурентоспроможності підприємств, заслуговують на увагу наукові розробки О.Г. Янкового, М.Д. Балджи, Н.В. Добрової, Н.Є. Сілічевої, О.П. Єльця, Ю.Б. Рубіна, А.Ю. Юданова, Р.А. Фатхудинова, Г.Л. Азоева, Р.Л. Лупака, М.О. Єрмолова, В.Г. Шинкаренка, Л.М. Калашнікова, Д.В. Яцкового.

Надзвичайна актуальність і особлива значущість проблеми, яка досліджується – відсутність системних розробок щодо її рішення стосовно підприємств, що надають електромонтажні послуги, обумовили вибір теми роботи, її мету і задачі.

Метою кваліфікаційної роботи магістра є дослідження теоретичних та практичних аспектів конкурентоспроможності підприємства і розробка пропозицій щодо підвищення конкурентоспроможності підприємства, а також їх економічне обґрунтування.

Для досягнення поставленої мети необхідно дослідити наступні **завдання**:

- надати економічну сутність конкуренції і конкурентоспроможності підприємства;
- охарактеризувати методи оцінки конкурентоспроможності підприємства;
- описати фактори, які впливають на конкурентоспроможність підприємства;
- надати загальну характеристику підприємства, що досліджується;
- проаналізувати фінансовий стан приватного підприємства «РА-КУРС ПЛЮС»;

- провести оцінку рівня та резервів підвищення конкурентоспроможності підприємства;
- обґрунтувати дилерську діяльність, як напрямок підвищення конкурентоспроможності;
- економічно обґрунтувати розширення послуг приватного підприємства «РА-КУРС ПЛЮС».

Об'єктом дослідження виступає пошук напрямів підвищення конкурентоспроможності ПП «РА-КУРС ПЛЮС».

Предметом дослідження є теоретико-методологічні засади забезпечення конкурентоспроможності підприємства.

Методи дослідження. В дипломній роботі використовувались наступні методи: метод порівняльного аналізу для оцінки фінансово-господарської діяльності ПП «РА-КУРС ПЛЮС», сукупність принципів, загальнонаукових і спеціальних методів та прийомів досліджень, використання яких зумовлено метою та завданнями. Використано метод класичної таксономії для оцінки конкурентоспроможності підприємства. Для виявлення резервів підвищення конкурентоспроможності підприємства проведено порівняльний аналіз. Розрахунки щодо оцінки рівня підвищення конкурентоспроможності підприємства заняття дилерською діяльністю та впровадження нової послуги проводилися з використанням програмних продуктів «Statistica», «Excel» та «Project Expert».

Інформаційну базу дослідження склали нормативно-правові документи, монографії та інші наукові публікації вчених з проблематики управління та забезпечення конкурентоспроможності підприємства, звітні матеріали ПП «РА-КУРС ПЛЮС», власні спостереження автора.

За результатами дослідження підготовлено публікацію до «Наукового вісника» (№6-7, 2018р.) Одеського національного економічного університету на тему: «Фактори конкурентоспроможності електромонтажного підприємства».

ВИСНОВКИ

В сучасному світі проблема конкурентоспроможності має універсальний характер. Рівень економічного розвитку будь-якого підприємства залежить перш за все від того, на скільки вона вирішується. Проведені дослідження у кваліфікаційні роботі магістра щодо економічного обґрунтування шляхів підвищення конкурентоспроможності електромонтажного підприємства «РА-КУРС ПЛЮС» дозволяють зробити такі висновки.

1. Сьогодні існує велика кількість тлумачень поняття «конкурентоспроможності підприємства», але не існує єдиного трактування, оскільки частина науковців вважає, що конкурентоспроможність підприємств – це категорія, яка прямо визначається характеристиками їх продукції; інші беруть за основу ефективність виробничого процесу чи стратегічного планування розвитку підприємств, їхню спроможність упроваджувати нові технології та боротися з суперниками на ринках.

На основі цього можна сформулювати загальні характерні ознаки конкурентоспроможності підприємства.

По-перше, конкурентоспроможність підприємства є відносним поняттям і, відповідно, може мати різний рівень по відношенню до різних конкурентів.

По-друге, конкурентоспроможність підприємства тим вища, чим кращі його результати на міжнародних ринках.

По-третє, можна сказати, що конкурентоспроможність підприємства – це результат ефективної господарської діяльності підприємства за умов конкурентного ринку.

По-четверте, конкурентоспроможність підприємства розглядається як комплексна порівняльна характеристика підприємства, що відображає сукупність переваг над конкурентами, гармонійність розвитку підприємства.

По-п'яте, невід'ємною складовою конкурентоспроможності підприємства на ринку є маркетингова складова, а саме: задоволеність споживачів, позитивний імідж, наявність сильної торговельної марки.

По-шосте, в основу конкурентоспроможності підприємства покладена конкурентоспроможність продукції або послуг, яку воно виготовляє або надає. Проте ці категорії, хоч і є взаємозв'язаними, але не тотожними.

2. Сьогодні для вітчизняних підприємств, які проводять свою господарську діяльність на ринку електромонтажних послуг, важливим завданням є підвищення свого конкурентного статусу. З цією метою необхідно проводити оцінку конкурентоспроможності підприємства використовуючи матричні, графічні, індексні, аналітичні та комплексні методи. У сучасній економічній науці для оцінки конкурентоспроможності підприємств та їх продукції використовується понад 100 методів і більше 300 показників. Узагальнюючи існуючі наукові дослідження з цього питання можна представити класифікацію всієї сукупності методів оцінки рівня конкурентоспроможності підприємства: за способом оцінки (якісні та кількісні); за формою представлення результатів (матричні, графічні та індексні); за ступенем врахування аспектів функціонування підприємства (спеціальні та комплексні); за можливістю прийняття стратегічних рішень (поточні та стратегічні); за напрямом формування інформаційної бази (критеріальні та експертні); залежно від об'єкта оцінки (методи оцінки конкурентоспроможності персоналу, продукції, організації); залежно від конкретизованої мети оцінки (позиціонування у групі, визначення динаміки позицій у групі, визначення конкурентних переваг).

Кожна група методів має свої переваги і недоліки, тому до оцінки конкурентоспроможності господарюючих суб'єктів варто підходити комплексно – застосовувати систему методів для більш повної оцінки конкурентоспроможності підприємства з урахуванням особливостей його господарської діяльності.

Для оцінки конкурентоспроможності ПП «РА-КУРС ПЛЮС» був використаний метод класичної таксономії. Він дав змогу оцінити вплив основних показників фінансово-господарської діяльності на конкурентоспроможність підприємства.

3. Основними факторами, які впливають на конкурентоспроможність електромонтажного підприємства є інфляція в країні, нехватка кваліфікованих спеціалістів, висока конкуренція на ринку, прогалини в законах та нестабільна політична ситуація в країні.

4. На першому етапі аналізу конкурентоспроможності підприємств відбувається відбір і розрахунок показників, які характеризують результативний показник. Потім, в залежності від того позитивно чи негативно ці показники впливають на рівень розвитку підприємства, їх прийнято розподіляти на фактори-стимулятори та дестимулятори.

5. Другий етап загальної процедури аналізу конкурентоспроможності підприємств передбачає розрахунок інтегральних показників рівня їх конкурентоспроможності; розрахунок відстаней μ_{ij} між всіма підприємствами і еталоном та визначення міри схожості μ_{ij} кожного підприємства з еталоном.

Розрахунок даних показників для ПП «РА-КУРС ПЛЮС» та основних конкурентів свідчить, що найближче за своїми фінансово-економічними показниками до еталону є підприємство ТОВ «Скайтек Інжиніринг».

Загальний резерв підвищення конкурентоспроможності приватного підприємства «РА-КУРС ПЛЮС» за умови повного використання впливу факторів становить 46,095. При цьому воно певні конкурентні переваги по показникам: фондівдачі та коефіцієнту оборотності активів – ефективності використання усього майна підприємства.

6. На основі SWOT-аналізу підприємства та резервів підвищення конкурентоспроможності підприємства «РА-КУРС ПЛЮС», були визначені проблеми та можливості, які стоять перед компанією. Ці проблеми обумовлені наявними позитивними і негативними факторами всередині компанії, а також наявними зовнішніми погрозами і можливостями. Згідно з цим, виявлені основні стратегічні напрямки щодо поліпшення становища конкурентоспроможності підприємства «РА-КУРС ПЛЮС» в найближчому майбутньому:

- 1) заняття дилерською діяльністю (торгівля електротоварами);

2) розширення послуг, які представляє компанія на ринку електромонтажних робіт.

7. Перший напрям, який пропонується з метою підвищення рівня конкурентоспроможності та прибутку підприємства «РА-КУРС ПЛЮС» є заняття дилерською діяльністю. Завдяки торгівлі світлотехнікою чистий прибуток підприємства «РА-КУРС ПЛЮС» зросте до 119,48 тис.грн, в свою чергу конкурентоспроможність збільшиться на 36,292.

8. Другим напрямком підвищення конкурентоспроможності є розширення послуг, які надає підприємство «РА-КУРС ПЛЮС». З цією метою запропоновано зайнятися встановленням домашніх сонячних електростанцій «під ключ». Завдяки цій діяльності чистий прибуток підприємства зросте до 132,77 тис.грн, а рівень конкурентоспроможності збільшиться на 39,106.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Єлець О. П. Сутність конкуренції та конкурентоспроможності підприємства / О. П. Єлець, Є. В. Богдан // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2014. – Вип. 7. – С. 82–91.
2. Янковий О.Г. Конкурентоспроможність підприємства: оцінка рівня та напрями підвищення: монографія / О.Г. Янковий. – Одеса: Атлант, 2013. – 470 с.
3. Єлець О. П. Сутність конкуренції та конкурентоспроможності підприємства / О. П. Єлець // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. - 2016. - Вип. 1. - С. 58-64.
4. Сміт А. Добробут націй. Дослідження про природу та причини добробуту націй / А. Сміт. - К.: Рол-Ройал, 2001. - 596 с.
5. Мочерний С.В. Економічний словник-довідник / С.В. Мочерний. – К.: Феміна, 2005. – 368 с.
6. Рубин Ю.Б. Теория и практика предпринимательской конкуренции: учеб. для студ. вузов / Ю. Б. Рубин. – М.: Маркет ДС, 2008. – 608 с.
7. Юданов А.Ю. Конкуренция: теория и практика: учеб.- практич. пособие / А. Ю. Юданов. – М.: Акалис, 2006. – 272 с.
8. Фатхутдинов Р.А. Управление конкурентоспособностью организации / Р. А. Фатхутдинов. – М.: Эксмо, 2011. – 544 с.
9. Азоев Г. Л. Конкуренция: анализ, стратегия и практика: монография / Г. Л. Азоев. - М.: Центр экономики и маркетинга, 2006. - 208 с.
10. Закон України «Про захист економічної конкуренції» від 11.01.2001 р. № 2210-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. - №12. - Ст.64.
11. Лупак Р.Л. Конкурентоспроможність підприємства : навч. посіб. / Р. Л. Лупак, Т. Г. Васильців. – Львів : Видавництво ЛКА, 2016. – 484 с.
12. Дяків Р. С. Енциклопедія бізнесмена, економіста, менеджера / Р. С. Дяків, А. В. Бохан, В. М. Горбаль. – К.: Міжнародна економічна фундація, 2000. – 704 с.

13. Алексеев С.Б. Теоретические аспекты конкурентоспособности предприятий // Экономика: проблемы теории та практики. Збірник наукових праць. – 2004. – Вип. 191. – С. 614–619.
14. Ермолов М.О. Чем отличается конкурентоспособность фирмы от конкурентоспособности товара / М.О. Ермолов. - М.: Мысль, 2010. - 229 с.
15. Шинкаренко В.Г. Управление конкурентоспособностью предприятия / В.Г. Шинкаренко, А.С. Бондаренко. - Харьков: Изд-во ХНАДУ, 2003. - 186 с.
16. Калашникова Л. М. Конкурентоспособность предприятий и их продукции / Л. М. Калашников // Машиностроитель. – 2003. – №11. – С. 15–18.
17. Шершньова З. Є. Стратегічне управління : Підручник / Шершньова З. Є. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : КНЕУ, 2004. – 699 с.
18. Реутов В.Е. Управление конкурентоспособностью: монография / В. Е. Реутов, Н. З. Вельгош. – Симферополь: Таврия, 2005. – 200 с.
19. Яцковий Д.В. Сучасні методики оцінки конкурентоспроможності підприємства / Д. В. Яцковий // Вісник соціально-економічних досліджень – 2013. – Вип. 4 (51). – С. 183–188.
20. Левицька А.О. Методи оцінки конкурентоспроможності підприємства: вітчизняні та закордонні підходи до класифікації / А.О. Левицька // Механізм регулювання економіки. - 2013. - № 4. - С. 155–163.
21. Костюк Л. А. Теоретичні та методичні засади оцінки конкурентоспроможності / Л. А. Костюк // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету. – 2012. – Вип. 2. – С. 22–30.
22. Иванов Ю. Б. Конкурентоспособность предприятия: оценка, диагностика, стратегия: монография / Ю. Б. Иванов, А. Н. Тищенко, Н. А. Дробитько. – Х.: ХГЭУ, 2003. – 349 с.
23. Сахно І. В. Аналіз основних методичних підходів до оцінки конкурентоспроможності підприємств / І. В. Сахно // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету. – 2012. – № 2, Ч. 2. – С. 385–390.

24. Сомова О. Є. Вартісна оцінка рівня конкурентоспроможності підприємств машинобудування: автореф. дис... на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: 08.00.04 / О. Є. Сомова. – К.: ПВНЗ Європейський ун-т, 2008. – 19 с.

25. Колмакова О.М. Методи оцінки конкурентоспроможності підприємства / О.М. Колмакова, О.А. Адриянова // Молодий вчений. – 2018. – №5.1 (57.1) – С. 37-41

26. Кваско А. В. Аналіз методів оцінки конкурентоспроможності підприємства / А.В. Кваско // Наукові записки [Української академії друкарства]. – 2017. - №1. – С. 111-118

27. Мізіна О. В. Комплексний підхід до оцінки конкурентоспроможності компанії: теоретичні та практичні аспекти [Текст] / О. В. Мізіна, А. Д. Марченко // Ефективна економіка. – 2017. – № 3.

28. Пилипчук В.П., Шиманська А.А. Бенчмаркінг як інструмент підвищення ефективності маркетингової діяльності промислового підприємства / В.П. Пилипчук В.П., А.А. Шиманська // Молодий вчений. – 2015. – № 9(24) Ч.2. – С. 13 – 17.

29. Артеменко Л. Б. Систематизація методів оцінювання конкурентоспроможності підприємства / Л. Б. Артеменко // Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка. – 2016. – Т. 21, Вип. 7(1). – С. 57-61.

30. Писаревський І.М. Стратегічний менеджмент: Підручник / І.М. Писаревський, О.М.Тищенко, М.М. Покогодна. – Х.: ХНАМГ, 2009. – 287 с.

31. Портер М. Конкурентное преимущество: Как достичь высокого результата и обеспечить его устойчивость / М. Портер. - М.: Альпина Бизнес Букс, 2006. - 715 с.

32. Сысоева Е.А. Факторы конкурентоспособности предприятия: подходы и составляющие / Е.А. Сысоева // Экономические науки. – 2010. – №12 (73). – С.283–287.

33. Ашмарина С.И. Основные факторы обеспечения конкурентоспособности предприятий строительной отрасли / С.И. Ашмарина,

А.В. Шепелев // Вестник Самарского государственного экономического университета. – 2010. – № 7. – С. 100–105.

34. Клименко С.М. Управління конкурентоспроможністю підприємства: Навчальний посібник / С.М. Клименко, О.С. Дуброва, Д.О. Барабась. – К.: КНЕУ, 2006. – 527 с.

35. Траченко Л. А. Інжинірингові послуги як об'єкт товарознавства : експертне оцінювання якості: монографія / Л. А. Траченко. – Одеса: Атлант, 2014. – 146 с.

36. Цивінський К. В. Функціональна структура АСУ електромонтажним виробництвом / К. В. Цивінський // Проблеми інформатизації та управління. – 2010. – №4. – С.100–104.

37. Статут приватного підприємства «РА-КУРС ПЛЮС»

38. Балахонова О.В. Побудова організаційної структури промислового підприємства / О. В. Балахонова // Інноваційна економіка. – 2016. – № 5 – 6. – С. 58 – 61.

39. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 01.07.2018 р. № 2210-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 1999. - №40. - Ст.365.

40. Інструкції з охорони праці приватного підприємства «РА-КУРС ПЛЮС» затверджені 18 травня 2018 року.

41. Сайт ПП «РА-КУРС ПЛЮС» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rakursplus.net

42. Методичні вказівки до самостійної роботи з дисципліни «Економіка підприємства» для студентів V курсу всіх форм навчання та слухачів програми підготовки магістрів зі спеціальності «Бізнес-адміністрування» / [А.І. Ковальов, Н.Є. Сілічева, І.А. Допіра, Н.В.Кічук]; за ред. Ковальов А.І. – Одеса: ОНЕУ, 2012. – 47с.

43. Масленніков Є. І. Методологічні та практичні засади дослідження системи управління фінансовою стійкістю торговельного підприємства [моногр.] / Є. І. Масленніков. – Одеса : Прес-кур'єр, 2015. – 316 с.

44. Середницька В.М. Економічний аналіз: навч. посібник / В.М. Середницька, О.М. Загородна, Р.Ф. Федорович. – Тернопіль: Астон, 2010. – 624 с.
45. Янковой А. Г. Многомерный анализ в системе STATISTICA / Янковой А. Г. – Вып. 1. – Одесса : Оптимум, 2001.– 216 с.
46. Боровиков В. П. Популярное введение в программу STATISTICA / Боровиков В. П. – М.: КомпьютерПресс, 1998. – 267 с.
47. Янковий О.Г., Янковий В.О. Оцінка пріоритетності інвестиційних проєктів. // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право, №1, 2013. – с. 19-31
48. Клименко С.М. Управління конкурентоспроможністю підприємства: Навчальний посібник / С.М. Клименко, О.С. Дуброва, Д.О. Барабась. – К.: КНЕУ, 2006. – 527 с.
49. Азоев Г.Л. Конкурентные преимущества фирмы / Г.Л. Азоев, А.П. Челенков. – М. : Изд-во "ОАО "Тип "НОВОСТИ", 2000. – 256 с
50. Сайт ТОВ «Енерлайт» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.enerlight.com.ua/>
51. Руда Р. В. Аналіз ефективної діяльності підприємства: необхідність та методика / Р. В. Руда. // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2012. – С. 109 – 111.
52. Сайт Державного агентства з енергоефективності та енергозбереження України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://saee.gov.ua/>
53. Сілічева Н.Є. Шляхи підвищення конкурентоспроможності підприємства. Одеса: ОНЕУ, 2014.
54. Продіус Ю.І. Оцінка конкурентоспроможності промислового підприємства / Ю.І.Продіус , В.В. Васина, С.О. Ізотов //Інфраструктура ринку, 2017. - №7. - Режим доступу: http://www.marketinfr.od.ua/journals/2017/7_2017_ukr/37.pdf
55. Балджи М.Д. Перспективы повышения конкурентоспособности предприятий пищевой промышленности в Украине // Формирование конкурентоспособной экономики АПК региона: теоретический и практический

аспекты: материалы XII Международной научно-практической конференции. Барнаул, 23-24 сентября 2014г. / Алтайский отдел ФГБНУ СибНИИЭСХ; под науч. ред. Г.М. Гриценко. – Барнаул: Алтайский дом печати, 2014. – С. 303-305

56. Доброва Н.В. Проблеми підвищення конкурентоспроможності підприємства // Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії та практики: матер. четвертої міжнарод. конф. 2015р. – Одеса: Атлант, 2015. – С. 29-30

57. Діденко Є.О. Модель управління конкурентоспроможністю підприємства / Є.О. Діденко, П.І. Жураківський // Ефективна економіка, 2017. – № 5. – Режим доступу: <http://er.knutd.com.ua>